מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ז.

ורבי יהושע. בפרק הזהב בגבא מציעא (ד' עט:): **ואיבעיא לימא.** הכולה לעשות דקתני לאו בית שמאי ובית הלל דווקא נקט דעל כרחיך כב"ה בעי למיעבד אלא אפלוגתא דשאר תנאי בעלמא דבשאר מילי כגון אלו מחלוקות דבית שמאי ובית הלל היכי דפליגי בית שמאי ובית הלל בדברי מחלוקתן: **מכל מקום.** גריינתא (לא) מתרלה וקשיא לנהרדעי דעבוד כתרי חומרי: **הלכה.** כתנא קמא: **ואין מורין כן.** אלא כחנניה דבעי דלעות: **דסברן אהדדי.** תרי תנאי דפליגי מר מחמיר ומר מיקל וטעמא דחומריה דמר בהאי הוי קולא בדוכתא אחריתי וטעמא דקוליה דמר בהאי הוי חומרא בדוכתא אחריתי מאן דעבד בהנך תרי דוכתי לחומרא מיקרי כסיל דהא חד טעמא הוא דהכא הוי חומרא והכא הוי קולא ואי ההוא טעמא סגירא ליה ליעביד קולייה וכחומריה: **כגון שדרה וגולגולת.** של מת דאיפליגו בה בלבית שמאי לא הוי חסרון אלא כב' חוליות ואם חסרה חוליא אחת עדיין מטמא באהל וגבי עריפה נמי לא הוי חסרון וכשיהא והוי טעמא דבית שמאי חומרא לגבי מת ולבית הלל דאמרי חסרון הוא הוי חומרא לגבי עריפה ומאן דעביד בעריפה כבית הלל וכבית שמאי במת הוי כסיל דהא חסרון עודכי אהדדי דהכא הוי חסרון והכא לא הוי חסרון: **שדרה והגולגולת.** גבי עוממת אהל במת תנן כמה חסרון בשדרה ותלא מחוסרת שדרה ומיהו כשאר עלם כשעורה שאינו מטמא באהל: כמלא מקדח וכדי שיעבל מן המי וימות מפרש להו בנכוכות בפ' שליטי[1]: **אבל היכא דלא סברן.** חומרי אהדדי כגון הכא דפליגי בתרי מילי דתליין בתרי טעמי חד מחמיר בהא עקום ומר מחמיר בהא מפולם ולא סברן חומרי אהדדי עבדינן: **שליקט אחרון.** כל האילן קרוי אחרון: **שני עיטורין.** שניה יוצאה ושליטים נכנסת הואי. שנה שניה לשמיטה מעשר ראשון ושני והשליטים מעשר ראשון ומעשר עני: **אחד דרכי בית שמאי.** דאמרי[2] באחד בשבט ראש השנה לאילן וכבר נכנסת שליטים: **ואחד דרכי בית הלל.** דאמרי[3] עד חמשה עשר בו לא הוי ראש השנה ועדיין שניה היא: **נמריה איספפיק ליה.** וכוליה כב"ה עבד: **מחלוקת.** המנוחות המפולשין דמ"ק וחנניה: **סרטיא ופלטיא** שמיהו רה"ר כדאמרינן ביציאות השבת (שבת ד' ו.) מיהו רה"ר סרטיא ופלטיא סרטיא דרך הילון בני אדם פלטיא רחוב לשווקים והיכא דשני ראשין מפולשין ברשות הרבים הוא דפליג חנניה ואמר בעי דלת: **בקעה.** כרמלית היא ואיסורא דרבנן הוא: (א) **ומפייס בה.** רב יוסף משמיה דרב יהודה פתמא ולא פירש לו רב יוסף ממי קבל הלי פיוס דאם היה סוף המבוי הזה המפולש לרה"ר כלה לרחבה ודרך הרחבה היה המבוי מפולש שנפרץ כותל הרחבה שכנגדו לרה"ר. רחבה היקף אצר שאחורי בתים קרי רחבה מוקפת ארבע מחיצות: **אין צריך כלום.** לתקן אותה פתיחה של לד הרחבה אלא דאם המפולש לרה"ר צריך לחי או קורה כתורת מבוי סתום. ועל כרחיך בדנפרצה נמי רחבה כנגד פרצת המבוי בכותל שכנגדו לרה"ר אתא לאשמועינן ואמתפלשין דלעיל קאי דאי רחבה פתוחה לגמרי פשיטא דהא פתיחה מעליתא היא והא ליכא למימר דמשום בני רחבה איצטריך לאשמועינן דלא אסרי מבוי ואפילו לא עירבו עמהן דהא נמי פשיטא דרחבה לא בעיא לערובי דסתם רחבה אין בה דיורין בלאת ולבא ואין תשמישה תדיר (ב) (ד' כה.) מאן דאמר לטלטולי מן המבוי לתוכה משום דלית בה דיורין והלכתא כווותיה דקיימא לן[4] בכל התורה כל אחת לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא כר מתומצא ביני ומזריקי. ורחבה לאו דוקא נקט והוא הדין לאחר שיש בה דיורין וערבו אלא עובדא ברחבה היתה כדאמרינן לקמן (ע"כ) עובדא הוה בדוכתא דרעותא כו'. כל כיסה וילאה דמיתי שבתא"ם דרך האחר הוא ואחר לפני הנמתים: **הא דר"י.** הא דסיימת משמיה דרב יהודה ולא פירש לך ממאן גמרה כדמפרש בריש המי דמילתיה משמיה דרב הא פיומא ע"כ משמואל רבינא גמרה: **כמלאו**

מערבין, ואוקימנא במבואות המפולשות לרה"ר, מחלוקת תנא קמא וחנניה בסרטיא או פלטיא מיכן. אבל סרטיא מיכן ובקעה מיכן עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. **ומפיים בה** משמיה **דרב יהודי אם היה מבוי (כוליה) [כלה] לרחבה** אינו צריך כלום, פי' רחבה זו יש בה בתים ודיורין והיא מפולשת לרה"ר. אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודי

מסורת הש"ס

(א) [כרכות נב. פסחים קיד. יומות יד. ב"מ עט: חולין מד.], ב) ב"מ לאמר אין מבגיתין בבת, ג) חולין מב: מהלכות פ"ב מ"ג בכורים לז:, ד) ר"ה יד. יומות טו. [תוספתא שביעית סוף פ"ד], ה) [ר"ה יד:], ו) [דף לז:], ז) [ר"ה כ.], ח) [מסז], ט) [פסחים עד:], י) ת"י כ"ה, כ) [ועי' תוס' ניטין ט: ד"ה ומקר ותוס' חולין מב: ד"ה ואמר ותוס' ב"ק נא. ד"ה נעבוד ותוס' בכורות לז. ד"ה כדין].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומפיים וכו' הל"ל עם ד"ה אין צריך וכו': (ב) בא"ד כדאמרינן בפרק שני. נ"ב רש דף כה ועי"ש בפרש"י דף כד ע"ב: (ג) תוס' ד"ה אם היה וכו' הגה"ר שמא כל אחד יבבנה בחלקו כדאמר בפמתן. נ"ב פירוש דקאמר בבתה דיחיד דאמרן דמימלך וכמו לה כתי סי' כלומר בחיטי' דלמא עבדי בה דיורין ואמרי אהדדי הייט דקאמר לקמן ומאן דאמר זמנין דהוי בה דיורין ואמי לטלטולי:

גליון הש"ם

גמ' אמר לי' אבי לר"י הא דר"י דשמואל הא. לקמן דף סה ע"ב יומות יח ע"א מגוכו' דף יב ע"ב:

מוסף רש"י

השדרה והגולגלת. בגימן מטמאין באהל ואפר עלמות אין מטמאין בגין לא רוב מנין לא רובע הקב, ואם חסרו שדרה וגולגלת אין מטמאין (בכורות לז:). וכמה חסרון בשדרה. אלא מטמא באהל אלא בחנע ובמשא כדין אבל כשעורה, דאילו שדרה שלמה וגולגלת שלמה ורוב מגיע ורוב בגייע מגן באהלות (פ"ב מ"ה) דמטמאין באהל ואע"פ שאין עליהן בשר (חולין נב:). וכן לענין עריפה. לב"ש לא הוי עריפה בצליר משתי חוליות ולב"ה בחוליא אחת מיטרפא (שם). שליקט אתרוג. פירות אילן אתרוג (ר"ה יד:). באחד בשבט. ובנה שניה הנכנסת לשליטים היתה (יבמות מז:). ונהג בו שני עישורין. מעשר שני בב"ה דאמרי ע"ז בשבט ר"ה לאילנות ואמתי שניה היא. ומעשר עני בב"ש דאמרי באחד בשבט ר"ה לאילנות, ושליטים היא (שם). גמריה איספפיק ליה. בב"ה נעבד לאעבד (ר"ה יד:).

רב ניסים גאון

ובגולגלת בית שמאי אומרים כמלא מקדח. במשנה שנו באיזה מקדח אמרו בקטן שלרופאים דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים בגדול של לשכה. בפר' ב' דאהלות ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות. תמצא פירוש שלו במסכת בכורות בפרק על אלו מומין שוחטין את הבכור. יתיב רב חסדא ומיבעיא ליה כדי שינטל מן החי כמה. אמר רב חלילאם בר אבדימי הכי אמר שמואל בסלע. מעשה בר' עקיבה שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין כו'. ובגמ' דבני מערבא נרסי מה עשה קרא שם למעשר שני ופראו ונתנו לעני, ועל זו הדרך ישיג בקשתו לרוחתא דמילתא. שדנה לעשות לפנים משורת הדין כדי להנצל מן הספק מכה נפשך. לפי שקרא עליו שם מעשר שני. ואחר כך פראו ונתנו לעניים. והניח הכסף שמור אצלו עד שיאכלנו בירושלים לפנים מן החומה. לפי מה שפרט בו הכתוב ונתתה[ו] הכסף בכל אשר תאוה נפשך. שאם יהיו בית הלל הם שאמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן, זה המעשר שהפרישם מעשר עני הוא

כגון שדרה וגולגולת. מתמע דוכן לעריפה אתרוייהו קאי ואם תאמר מאי קאמרי ג"ה כדי שינטל מן החי וימות לב"ש נמי מיית בשיעורא דידהו ועוד מאי קמ"ל רב יהודה דאמר וכן לעריפה לענין גולגולת כיון דמיית בה וי"ל דרגילות הוא למות על ידי נטילה בחסרון מועט מעל ידי רקיבה וחולי וא"ת ובאלו טרפות (חולין ד' מב:) דפריך והאיכא בסג"ר וצב שמעתתא והקמ"ך הוי חסרון בשדרה ואמאי לא פריך נמי מגולגולת וי"ל דחסרון גולגולת דטריפה הייט משום דסוף הקרום של מוח ליפסק והוי בכלל י"ח טריפות אבל שדרה לא הוי משום דסוף הסוט ליפסק דאפילו למטה מפרסות דליכא טרפות בפסיקת הסוט אלייבי:

[1] (ומיהו כמה כדי אדם שינטל הרבה מעלם בגולגלתם ולא מיקב הקרום וחיו וי"ל דחסרון הגולגולת הוי עם קרום העליון ואע"ג דאיכא למ"ד דבבהמה בבה"ג בנקיבת קרום העליון טריפה הייט משום דסוף התחתון ליפסק אבל באדם אין סופו ליפסק לפי שהוא קשה וחזק באדם יותר מבהמה ולכן צריך חסרון העלם אבל למ"ד עד דאיתקיב תתאה אדם ובהמה שוים דכין באדם כין בבהמה כי נפסק העלם עם הקרום סוף התחתון ליפסק[2]):

ונהג בו ב' **עישורים.** מפרש בירושלמי שעיסר על תגלי ותלגו ונתנו לעניים: **בקעה מבאן** ובקעה מבאן מיבעיא. ולא משמע ליה דאתא לאשמועינן דאפ"ה בעי צורת הפתח אלא אתי לאשמועינן דסגי בצורת הפתח: **אם היה מבוי כלה לרחבה אינו צריך כו'.** פירש רש"י דנפרצה רחבה כנגדו אייבי דאל"כ מאי אשמועינן דלאשמועינן דאין רחבה אוסרת על המבוי לא איצטריך דרחבה ליה בה דיורין דאמרינן בפ' ב' (ד' כד:) גבי רחבה דהוה בפוס דהכא מאן דאמר משום דלית בה דיורין והלכתא כרבינא לקולא ועוד דאין צריך כלום משמע דקאי אאיסור פיצום דאייבי ביה לכך נראה דבנפרצה כנגדו אייבי והא דנקט רחבה ולא נקט אצר משום דבעי למימר אין צריך כלום אפילו לא עירבו אבל אצר דלית ביה דיורין אסור עד שיערבו דסבר נראה מבמתן ופמה מבפנים אינו נידון משום אמי ופמה ובכלה לאמצע רחבה אייבי אפילו מאן דאסר דאיכא למימר דרחבה שכל אחד היה מלקו מבורר בה ברחבה ואיכא למימר שמא כל אחד יבנם בחלקו כדאמר בפמתן (ג). ע"כ: דבעי למימר אין צריך כלום אפילו לא עירבו אבל אצר דלית ביה דיורין אסור עד שיערבו דסבר נראה מבמתן ופמה מבפנים אינו נידון משום אמי ופמה ובכלה לאמצע רחבה אייבי ולא חשיב ליה כמפולש משום דציאתו מן המבוי יש מקום לנעות לכאן ולכאן ולא אתי למיסרי מפולש:

דאי [1] דבני רבינו מתפוקרנן ונראה דל"ל כגון שדרה שינטל ממנה חוליא כלא לא שנעקר אלא מתנה וחלי חוליא בהיה עריפה (עי' חולין ג"כ) דאתרי אבל תרי אינמי כו'. [2] נראה דל"ל ואי אפשר אלא לאמר כשאה אחת הוא כמי כב"ש וגם הוא כמי כב"ה.

מ א ב מי' פ"ב מהל' טומאת מת הלכה ח סמג עשין רלח:

מא ג מי' פ"ו מהלכות שחיטה הלכה כ ה סמג עשין סב עוסה"מ יו"ד סי' ל סעיף ב וסי' נד סעיף ד:

מב ד ה מי' פי"ו מהל' שבת הלכה ג י (ע"ש בכ"מ ובמ"מ) סמג עשין דהכנן מ עוסה"מ ח"מ סי' שסד סעיף א:

רבינו חננאל

ופרקינן הא דעבוד דלת בהאי מבוי עקום כרב עבוד. דאע"ג דאמר רב הלכה כתנא קמא [הא] אמר אין מורין כן, אלא כב"ה ואליבא דחנניה דאמר עושה דלת. ולרב **אדא בר אהבה דאמר** הלכה דמורין כן, פריק רב שיזבי, כי לא עבדינן כתרי חומרי כגון שדרה ונעקרה צלע מעיקרא טריפה, דסתרי אהדדי. דחיסרון בשדרה[1] חוליא רצלע בהדה ונעקרה צלע בלא חוליא, אבל תרי חומרי דלא סתרי אהדדי עבדינן. ובכר פירשנו שמועה זו בפרק אילו טריפות בהאי תנן כמה חיסרון בשדרה כדי שינטל מן החי וימות. ולעניין טריפה תנן זה הכלל כל שאין כמוה חיה טריפה. וכיון שאותה עושה חוליא אחת טריפה. ולעניין טומאה [אם חסר] חוליא אחת [אתה] מטמא באהל דהן סותרין זה את זה. פי' [אחר] תרי חומרי דסתרי אהדדי, כגון שדרה וגולגולת דתנן בתרייהו כדי שינטל מן החי וימות. גבי טומאה תנן כמה חסרון בשדרה ולא יהיה מטמא באהל בית שמאי אומרים שתי חוליות ובית הילל אומרים אחת, וחלוקתם דבית שמאי סברי לא מיית עד (דמשתלמו) [דאשתלפ] מיניה תרי חוליות. ובית הילל סברי כשתנטל חוליא אחת מיית וכאלו הוהה ראשו. ואם נחמיר בבית הילל לחשבו מת ולטמא במגע מת ולכשמות לגמרי [אינו] מטמא באהל שכבר חסר כדי שינטל מן החי וימות. ואם כשנטלה ממנו חוליא אחת אינו מת אלא חי הוא [כב"ש] אינו מטמא במגע. אבל לטמרי במגע בבית הילל ובאהל בבית שמאי לא איפשר, דהא העיקר דסמכא דתרוייהו עליה כדי שינטל מן החי וימות ואי איפשר (להילל) [לומר]כ[1] בשעה אחת לבית שמאי חי לבית הלל מת. וכיון שנינו בטרפה נמי זה הכלל כל שאין כמינו היה טריפה, אמר שמואל וכן לטריפה. ושנינו במשנתינו אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו אפי' נוסס וכו'. ותחזו ראשיהם אע"פ שפפרכסין טמאין כזנב הלטאה שמפרכסת. ומי שנילטה ממנו חוליא אחת לבית הילל כאילו הוחזו ראשיהן. יחיב רב יוסף ואמר, הא דת"ר כיצד

מבוי

בית

בית

מבוי

[1] ר"ה כ.

[2] ר"ה יד:

[3] ר"ה יד:

[4] ר"ה יד:

[1] ר"ה יד: